

Česká meteorologická společnost

Informační VĚSTNÍK

Číslo 2/2016

prosinec 2016

Vážení členové a příznivci České meteorologické společnosti,

Tentokrát bych si rád odpustil v posledních vydáních již tak trochu obligátní pochybnosti o počasí uplynulého léta i nastupující zimy. Léto nemohlo být špatné, alespoň soudě podle výborného burčáku, který jsme si dopřávali na výročním semináři Společnosti v Ostrožské Nové Vsi, který se, navzdory zase nepřilíhajícímu hojné účasti, dle mého názoru velmi povedl, a to nejen díky pohostinnosti místa a organizaci, ale i odbornou náplní. O tom ale na jiném místě tohoto čísla, zde samozřejmě poděkujeme ještě jednou hlavním organizátorkám, Marii Doleželové a Gražně Knozové z brněnské pobočky. Zima v minulých dnech slibně začala, celodenní mrazy dovolily zasněžování nejen v horských střediscích, ale i v dle mého názoru trochu pochybných pokusech o lyžařská střediska v docela nízkých polohách. Však se tam také už zase jistě o technický sníh po výrazném oteplení s řadou rekordů kolem třetího adventního víkendu bojí a teplo spojené s dešťovými srážkami jim ukrajuje z nastříkané vrstvy. Tak uvidíme, jestli se to vyplatí a nebo jestli to není dnes jenom tak trochu civilizační arogance, kdy je to možné, ať to stojí, co to stojí, mimochodem jistě i energii, jejíž produkce nám komplikuje život klimatickou změnou. Nebo že by byla z obnovitelných zdrojů?

Pozitivní informací je, že v letošním roce opět více méně stagnovala globální produkce skleníkových plynů. Po loňské COP21 v Paříži se v uplynulém roce hodně diskutovalo o jejích výsledcích a závěrech, a to i na našem semináři. V loňském komentáři jsem vyjádřil pochybnost o udržení globální teploty v limitu 2°C (resp. dokonce 1,5°C), tento názor mi potvrdily i další diskuse, mimo jiné např. na EMS 2016 v italském Terstu, kde při otázce do pléna panelové diskuse na téma klimatické změny o šancích udržet globální teplotu v daných limitech vyjádřilo svoji naději jen několik málo jednotlivců, a to včetně panelistů. Po některých výročních v průběhu volební kampaně ve Spojených státech z úst pozdějšího vítěze se objevovaly poplašné zprávy a obavy o další vývoj celosvětového úsilí o zmírnění vlivu člověka na klima, poslední komentáře expertů z USA však odkazují na již pevné zakotvení některých opatření k žádoucímu oslabování spalování fosilních paliv a tedy považují tento proces i v USA za těžko zvrátitelný. Mimochodem, na COP22, která se ve stínu prezidentských voleb ve Spojených státech bez valného zájmu médií uskutečnila v Marakéši, byla podepsána 196 státy, tedy zřejmě všemi signatáři Rámcové úmluvy o změně klimatu, deklarace prohlašující nastoupené úsilí v potlačení vlivu člověka na klima za nezvratné. Tak uvidíme. Předběžná zpráva WMO o stavu globálního klimatu podobně jako loni předpokládá rok 2016 opět rekordní, tedy pokud jde o teplotu. Je pravda, že to je zřejmě především

v důsledku intenzivního jevu El Nino 2015/16, ale znamená to, že 16 nejteplejších let v záznamech je v tomto století.

Trochu jsme v naší Společnosti opomenuli jedno zajímavé a nejen pro meteorologii jistě významné výročí. V tomto roce uplynulo 300 let od narození Josefa Steplinga, člena jezuitského řádu a našeho nejvýznamnějšího matematika, fyzika a astronoma 18. století, který jako zakladatel astronomické observatoře započal v Klementinu i s meteorologickými měřeními. Národní knihovna uspořádala k tomuto výročí výstavu „Josef Stepling – osvícený jezuita“, která trvá do 14. ledna 2017, takže máte stále možnost, například v době kolem vánočních svátků, seznámit se podrobněji s jeho životem i dílem.

O výročním semináři již zmínka padla a je mu věnována v tomto čísle samostatná zpráva. Vzdor velmi zajímavému a aktuálnímu tématu nijak neoslabil účast na této akci. Pokud jde o seminář v roce příštím, dohodli jsme se na tématu meteorologických dat, jejich pořizování, nových metod a využití v aplikacích a službách, což jde v intencích tematického rozšíření tak, aby si v náplni mohl každý najít to svoje téma. Tak jsme zvědaví, doufám, že nezklamete tuto naši snahu o zvýšení zájmu o výroční seminář, která by měla směřovat k výročnímu semináři v roce 2018, kdy budeme slavit 60 let trvání naší Společnosti.

Ti, kdo se účastnili letošního výročního semináře a valného shromáždění pořádaného při jeho příležitosti, vědí, že jsme schválili úpravu Stanov tak, abychom vyhověli podmínkám existence vědeckých společností jako spolků dle nového Občanského zákoníku. V některých případech došlo na výraznější změny, které byly nutné právě s ohledem na nutnost sladit naši organizaci s novými předpisy, jednou z nich je jistě to, že nové členy již nepřijímají pobočky, ale hlavní výbor Společnosti. Formální změnou je to, že název naší Společnosti musí končit zkratkou z.s. (zapsaný spolek). Nové Stanovy najdete na webu Společnosti a podrobnější informace o změnách ve Stanovách uvnitř tohoto čísla Věstníku. Důležitou informací pro jednotlivé pobočky k jejich činnosti v první polovině roku 2017 by mělo být to, že rok 2017 je rokem volebním, tedy vedle voleb do výboru poboček i do výboru hlavního, v tom se ve Stanovách nic nezměnilo.

Tomáš Halenka

Josef Stepling – osvícený jezuita

Výstava pořádaná Národní knihovnou přibližuje život a dílo Josefa Steplinga, našeho nejvýznamnějšího představitele matematiky, fyziky a astronomie 18. století, v přízemí Klementina do 14. ledna 2017.

Seminář ČMeS 2016: Klimatická změna v ČR: Projevy, důsledky a adaptace.

Ve dnech 21. až 23. září 2016 proběhl tradiční výroční seminář České meteorologické společnosti, tentokrát na téma Klimatická změna v ČR: projevy, důsledky a adaptace. Seminář se uskutečnil v příjemném prostředí rodinného penzionu a kempu Slovácký dvůr v Ostrožské Nové Vsi. Pořadatelství semináře se tak po 7 letech vrátilo na území brněnské pobočky ČMeS. Tradičním spolupředatelem byl Český hydrometeorologický ústav, Katedra fyziky atmosféry MFF UK a Ústav fyziky atmosféry AV ČR, v.v.i.

Na seminář se přihlásilo 55 účastníků a zaznělo celkem 23 příspěvků, jejichž abstrakty jsou obsaženy ve vydaném sborníku (ČMeS, 2016), úplné příspěvky ve formátu pdf jsou potom dostupné na webových stránkách Společnosti. Příspěvky byly zaměřeny jak na obecné aspekty klimatické změny zahrnující základní strategické dokumenty, klimatické modelování a jeho validaci či stochastické generování meteorologických dat, tak i na projevy klimatické změny v podmínkách České republiky, její praktické dopady a možnosti adaptace. V části věnované projevům byly diskutovány zejména posuny v atmosférické cirkulaci, dopady na teplotní řady na různých místech ČR, změny ve skupenství srážek a několik příspěvků bylo věnováno zajímavé problematice výskytu období s extrémně vysokou teplotou vzduchu (tzv. horkých vln). V části věnované dopadům a adaptacím se pozornost zaměřila zejména na vliv na zemědělství, výskyt zemědělského sucha, dopad na specifické aktivity jako jsou vinařství a chmelařství; závěrečná skupina příspěvků byla věnována dopadům v podmínkách urbánního klimatu. Přehled příspěvků v pořadí dle programu je uveden níže.

- Tomáš Halenka: Klimatická změna a její hodnocení po COP21 v Paříži.
- Radan Huth: Validace klimatických modelů: výsledky mezinárodního projektu VALUE.
- Alexander Ač, Jozef Pecho: Klima jako nelineární dynamický systém: existuje tendence podhodnocovat skutečnou rychlost a dopady změny klimatu?
- Michal Belda, Tomáš Halenka, Eva Holtanová, Jaroslava Kalvová: Změny v rozložení klimatických pásem podle modelových projekcí projektu CMIP5.
- Martin Dubrovský: 21 let stochastického generování meteorologických dat.
- Monika Kučerová: Změny atmosférické cirkulace a teploty vzduchu v Evropě v průběhu 20. století.
- Eva Holtanová, Kateřina Vodičková: Proměnlivost teploty vzduchu ve střední Evropě.
- Radan Huth, Kryštof Maryško: Urychluje se oteplování v Evropě?
- Lucie Pokorná, Monika Kučerová: Roční chod teplotních trendů v ČR.
- Lenka Crhová, Anna Valeriánová, Eva Holtanová: Změny počtu dní s charakteristickými teplotami na území ČR.
- Anna Valeriánová, Lenka Crhová, Eva Holtanová: Časový vývoj počtu extrémně a abnormálně teplých a studech událostí v ČR.

- Jiří Hostýnek, Karel Sklenář: Projevy klimatické změny v západních Čechách podle měření sekulární stanice Klatovy.
- Gražyna Knozová, Marie Doleželová: Změny vybraných klimatických prvků ve Strážnici (Dolnomoravský úval) v období 1925–2015.
- Martin Hynčica, Radan Huth: Dlouhodobé změny skupenství srážek v České republice.
- Miroslav Trnka, Petr Hlavinka, Daniela Semerádová, Jan Balek, Lenka Bartošová, Petr Štěpánek, Pavel Zahradníček, Martin Možný, Martin Dubrovský, Zdeněk Žalud: Změna klimatu a její dopady - www.klimatickazmena.cz.
- Petr Štěpánek, Pavel Zahradníček, Aleš Farda, Petr Skalák, Miroslav Trnka, Jan Meitner, Kamil Rajdl: Změna klimatu pro Českou republiku podle Euro-CORDEX simulací.
- Lenka Hájková, Tomáš Vráblík, Věra Kožnarová, Martin Možný: Vyhodnocení indexu aridity na území ČR za období 1961–2015.
- Zdeněk Žalud, Petr Hlavinka, Daniela Semerádová, Jan Balek, Lenka Bartošová, Petr Štěpánek, Pavel Zahradníček, Martin Možný, František Pavlík, Michal Gebhart, Svatava Maradová, Miroslav Trnka: Monitoring a předpověď zemědělského sucha.
- Martin Možný: Dopady změny klimatu na české vinařství a chmelařství.
- Ondřej Lhotka, Jan Kyselý: Nedávné horké vlny ve střední Evropě v kontextu klimatické změny.
- Aleš Urban, Jan Kyselý: Vliv extrémních teplot vzduchu na úmrtnost v ČR.
- Tomáš Halenka, Peter Huszár, Michal Belda: Tepelný ostrov města a klimatická změna.
- Jan Geletič, Michal Lehnert, Martin Jurek: Místní klimatické zóny při studiu současného a budoucího klimatu města.

Na základě hlasování účastníků semináře byly vyhodnoceny tři nejlepší příspěvky. Absolutním vítězem se stal příspěvek autorského kolektivu Zdeňka Žaluda z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a Mendelovy univerzity: „Monitoring a předpověď zemědělského sucha“. Na druhém místě skončil příspěvek Martina Možného z ČHMÚ s, vzhledem k oblasti konání semináře, příznačným názvem „Dopady změny klimatu na české vinařství a chmelařství“. O třetí příčku se podělily dva příspěvky, a to „Roční chod teplotních trendů v ČR“ od Lucie Pokorné a Moniky Kučerové z Ústavu fyziky atmosféry AV ČR a příspěvek s názvem „Urychluje se oteplování v Evropě?“ od Radana Hutha z Ústavu fyziky atmosféry AV ČR a Kryštofa Maryška z Přírodovědecké fakulty UK. Prezentující oceněných příspěvků získali hodnotné ceny v podobě dárkových knižních poukázek na nákup odborné literatury.

V rámci semináře se uskutečnilo rovněž Valné shromáždění ČMeS, jehož hlavním předmětem jednání byly nové stanovy společnosti představené předsedou společnosti Tomášem Halenkou. Úprava stanov souvisí s nutnou změnou právní formy ČMeS z občanského sdružení na zapsaný spolek vyplývající ze změn v občanském zákoníku. Nové stanovy byly hlasováním členů ČMeS odsouhlaseny.

Mimo odbornou a pracovní náplň doprovázel seminář ČMeS další bohatý program, který byl s ohledem na místo konání zaměřen zejména na atmosféru a tradice jižní Moravy. Večerní program v první den semináře zahájil vřelým úvodním

slovem starosta Ostrožské Nové Vsi Ing. Pavel Botek, který všechny účastníky uvítal, seznámil je s některými geografickými realitami dané oblasti a představil jim nejatraktivnější přírodní a kulturní zajímavosti v regionu. Dalším překvapením večera byla návštěva místního mužského pěveckého souboru „Krasavci“, kteří v počtu 12 členů v průběhu večera zazpívali mnoho tradičních lidových písní. Jejich vystoupení prokládaná srdečným vyprávěním umožnila doslova „nasát“ atmosféru Slovácka.

Pro odpoledne druhého dne bylo připraveno několik variant exkurzí. Většina účastníků si zvolila velmi zajímavou exkurzi po archeologických lokalitách z období Velké Moravy, která byla vedena místním rodákem, archeologem a především špičkovým odborníkem, ale také znamenitým vypravěčem a popularizátorem doc. PhDr. Luděk Galušku, CSc. Výklad docenta Galušky byl veden na několika různých lokalitách, a to jak „v plenéru“ na lokalitě Sady na okraji města Uherské Hradiště, tak v rámci muzejní expozice v Památníku Velké Moravy přímo v Uherském Hradišti, a dokonce i v prostředí archeoskanzeny v Modré, kde bylo, díky jeho unikátní koncepci možno přímo pozorovat „oživlou historii“, vše za poutavého vyprávění doc. Galušky.

Techničtější založení účastníci měli možnost navštívit letecké muzeum v blízkých Kunovicích, milovníci památek volili zámek Buchlovice nebo hrad Buchlov. Někteří věnovali krásné a slunečné brzko-podzimní odpoledne cyklovýletu kolem místních štěrkových jezer. Nutno podotknout, že samotný ubytovací areál poskytoval velmi příjemné prostředí s různorodými možnostmi vyžití (beach volejbal, minigolf, wellness...). Příjemný den plný zážitků byl završen večerní degustací místních vín řízenou odborníkem.

V závěru semináře jeho účastníci minutou ticha uctili památku zesnulých dlouholetých členů společnosti. Na jaře zemřel RNDr. Vojtěch Vítek, DrSc., dlouholetý ředitel Ústavu fyziky atmosféry AV ČR, v létě zemřel RNDr. Sylvestr Slabý, dlouholetý meteorolog ČHMÚ a v termínu konání semináře PhDr. Vladimír Ondruch, vedoucí meteorologické stanice na Lysé hoře. Čest jejich památce.

Věříme, že účastníci semináře ocenili nejen zajímavé odborné přednášky na aktuální téma, ale že rovněž mohli naplno ochutnat, vychutnat si a zažít atmosféru slováckého regionu a že k nám do prostředí teplé a slunné jižní Moravy třeba za pár let v rámci dalšího semináře ČMeS opět rádi zavítají.

Marie Doleželová, Gražyna Knozová, Pavel Lipina

Výroční seminář v roce 2017

Když jsme v rámci výboru ČMeS při plánování letošního výročního semináře došli k tématu klimatické změny, považovali jsme je za natolik široké, zajímavé a aktuální, že by neměla být obava o hojnou účast. To se nakonec úplně nestalo, i když podobně jako rok před tím byla menší návštěvnost vyrovnána skutečným zájmem o danou problematiku. Ve snaze dostat více účastníků na naše výroční semináře se objevují i hlasy pořádat tyto semináře jako zcela „otevřené“, tedy bez nějakého definovaného tématu. Osobně si nejsem jist, zda by taková forma byla zárukou větší návštěvnosti, nicméně v rámci diskusí se nám, alespoň bych řekl, podařilo pro příští rok najít téma meteorologických dat, které je sice

jasně definované, ale svou podstatou přináší značnou flexibilitu jak pro aktivní autory příspěvků, tak i pro zájemce zúčastnit se a něco se dozvědět. Vždyť data se pořizují, analyzují a používají ve všech disciplínách meteorologie, tedy i v klimatologii, či v čistotě ovzduší, a jejich sběr, shromažďování, zpracování i využití v nejrůznějších oblastech lidských činností se v poslední době velmi dramaticky vyvíjí.

Tak jsme došli k předběžnému názvu výročního semináře „**Pozorování a data v meteorologii – nové produkty a analýzy, jejich využití v předpovědi i dalších službách**“, který se bude konat jako již tradičně v září (předběžný termín je 12.-14. září 2017) a k jeho pořádání se přihlásila naše hradecká pobočka, takže pravděpodobné místo konání budou tentokrát zase východní Čechy. Očekáváme příspěvky o nových technikách pořizování, analýzy či zpracování dat v meteorologii, klimatologii, čistotě ovzduší, jistě uvítáme i informace z oboru hydrologie. Vedle novinek z oblasti distančních měření se jistě uplatní i příspěvky o modelových datových produktech a jejich využití v nejrůznějších aplikacích a službách, počínaje různými reanalýzami, přes produkty skupinové předpovědi až po databáze skupinových klimatických experimentů. Doufáme, že s tímto tématem najde cestu na výroční seminář v příštím roce široké spektrum nejen členů ČMeS, ale i řada dalších odborníků či zájemců z meteorologie, klimatologie, čistoty ovzduší, hydrologie i dalších odvětví, kde je možné aplikace těchto oborů či jejich služeb využívat, což může pomoci navázat či rozvíjet zajímavé spolupráce s nejrůznějšími sektory.

Tomáš Halenka

Konference Lysá hora – 120 let meteorologických měření a pozorování

Český hydrometeorologický ústav (MS Lysá hora a pobočka ČHMÚ Ostrava) a Česká meteorologická společnost (pobočka Ostrava) připravuje konferenci

Lysá hora – 120 let meteorologických měření a pozorování: Meteorologie, klimatologie a čistota ovzduší ve středních a vyšších polohách Česka a střední Evropy

Konference bude věnována vzpomínce náhlého úmrtí vedoucího meteorologické stanice Lysá hora pana Vladimíra Ondrucha (22. září 2016) a uskuteční se na Lysé hoře v Beskydech ve dnech 14. – 15. června 2017. Bude věnována příspěvkům, prezentacím a diskusím spojených s oblastmi provozní meteorologie, klimatologie a čistoty ovzduší středních a vyšších poloh.

Bloky/sekce konference:

120 let meteorologických pozorování na Lysé hoře – historie, současnost a budoucnost. Vladimír Ondruch

Lysá hora, okolí Lysé hory a Beskydy – HS, CHKO, turisté, chataři, Radiokomunikace, starostové okolních obcí (Lysá hora včera, dnes a zítra)

Problematika měření na horách - horské stanice u nás, na Slovensku a v Polsku. Profesionální staniční síť. Měření na Šumavě, v Jizerských horách popř. jinde v Česku

Meteorologické přístroje a technika na horách, metodika měření, automatické či manuální měření, nebezpečné meteorologické jevy

Meteorologie, klimatologie a čistota ovzduší na horách

Lysá hora na fotografiích a ve filmu

Součástí konference bude exkurze na meteorologické stanici a na vysílači Českých Radiokomunikací. U většiny účastníků konference předpokládáme, že na vrchol Lysé hory vyjdou pěšky. V lednu 2017 bude připravena oficiální pozvánka s přihláškou na konferenci a organizačními pokyny.

Pavel Lipina

Meteorologický slovník ČMeS – práce a zkušenosti TS v roce 2016

V únoru 2017 završíme dvouletý provoz elektronického Meteorologického slovníku (eMS) na webu ČMeS. Prostřednictvím aplikace TOPlis.cz je týdně registrován počet přístupů ke slovníku. Celkem bylo od února 2015 zaregistrováno těchto přístupů 9267. V roce 2015 (od 9. února) to bylo 4352 přístupů a v roce 2016 (zatím do 11.12) celkem 4915 přístupů. To odpovídá průměrně 96,5 přístupům týdně. Zdá se tedy, že eMS si našel své uživatele a že počet zájemců o slovník je víceméně konstantní.

V roce 2016 proběhlo 5 zasedání Terminologické skupiny (TS) a práce TS byla v tomto roce zaměřena hlavně na kontrolu a opravy explikací. V současné době eMS obsahuje 4274 hesel (výkladových i odkazových). Ve srovnání s původní verzí slovníku bylo celkem 550 nových hesel doplněno a obsah explikací u 1671 hesel byl aktualizován. Kromě práce na aktualizaci obsahu slovníku došlo i k početným formálním opravám a úpravám.

Kromě průběžné aktualizace čeká terminologickou skupinu v roce 2017 několik zásadních úkolů. Už v našem příspěvku ve Věstníku ČMeS 2015/1 jsme uvedli jako důležitý úkol pro další práci TS aktualizaci cizojazyčných rejstříků. V roce 2016 byla provedena aktualizace již zprovozněného rejstříku anglického, aktualizaci dalších rejstříků se zatím dokončit nepodařilo. V současné době probíhají práce na dokončení aktualizace rejstříku francouzského a ruského, které by měly být oživeny v prvním čtvrtletí 2017. Navazovat bude i aktualizace rejstříku německého. Ukazuje se, že jde o větší objem práce, než jsme původně předpokládali.

Dalším úkolem, na němž práce probíhá již delší dobu, je modernizace eMS jako softwarového produktu. Zde se podařilo významně pokročit díky aktivitě dr. Petra Zacharova, takže příprava eMS druhé generace významně pokročila. Cílem práce je, aby všechna hesla a jejich explikace byla uložena v databázi, nad kterou funguje programové prostředí, které umožňuje uživatelům několika kategorií různé činnosti ve slovníku podle přidělených práv. Tato verze umožní uživatelům řadu funkcí, které ulehčí jejich práci se slovníkem včetně fulltextového vyhledávání. V současné době je již hotova programová část slovníku, kterou TS měla možnost komentovat. Po odstranění některých nedostatků bude připravena cvičná verze slovníku, na které si členové TS budou moci vyzkoušet práci s editačním prostředím. Po zpracová-

ní připomínek bude současný slovník převeden do databázové verze.

V roce 2016 byla zahájena i nová aktivita, která umožní uživatelům eMS výběr hesel ze souboru zadaných hierarchicky uspořádaných problémových okruhů. Předpokládá tedy již budoucí databázovou verzi eMS, kde bude každému heslu přiřazen údaj o jeho příslušnosti do jednoho nebo více okruhů. Předpokladem pro tuto realizaci je vytvoření struktury tematických okruhů, které postihnou obsah slovníku. Práce na vytvoření této struktury probíhá především díky iniciativě a pod vedením dr. Miloslava Müllera, jehož první návrh byl již na poradě TS projednán.

Je tedy zřejmé, že práce TS v příštím roce nebude omezena pouze na aktualizaci obsahu slovníku, ale vyústí i v zásadní změny v jeho funkčnosti a flexibilitě jeho užívání. Věříme, že naznačené postupy pomohou zvýšit obec uživatelů slovníku a získají další zájemce o poznatky z meteorologie a klimatologie.

Jménem všech členů TS si dovoluji poděkovat všem externím spolupracovníkům i zájemcům o eMS za jejich pomoc a přičeň.

Daniela Řezáčová

Josef Stepling – 300 let od narození

Joseph Stepling se narodil dne 29. června 1716 v Řezně. Po svojí matce byl českého původu, jeho otec ale pocházel z německého regionu Vestfálsko a pracoval jako sekretář vyslanectví u říšského sněmu, celkem záhy ale zemřel a matka se se svým synem odstěhovala do Prahy. Tady Joseph Stepling navštěvoval jezuitskou latinskou školu a pod vlivem svého domácího učitele si oblíbil zejména astronomii, matematiku a přírodní vědy. Již na jaře 1733 vypočítal podle tabulek zatmění Měsíce, k němuž došlo dne 28. 3. 1733. Posléze v roce 1733 vstoupil do jezuitského řádu a studoval filozofii v Olomouci, jako profesor působil na latinských školách a 1743 se vrátil do Prahy, kde se vedle filosofie začal věnovat studiu teologie a souběžně vyučoval jezuitské novice základům matematiky. Vedle matematiky, které se věnoval i v Olomouci, zabýval se v Praze také přírodními vědami, především fyzikou, v roce 1744 prováděl pokusy s elektřinou. Studium teologie, jehož vyvrcholením byl pobyt v jezuitské koleji v Jičíně, ukončil Stepling v r. 1747. Od následujícího roku (1748) již natrvalo působí v Praze, jako stoupenec newtonovské fyziky odmítá vyučovat fyziku podle Aristotela. Na jeho naléhání byla v roce 1751 otevřena v Klementinu hvězdárna, která vznikala přestavbou a úpravami původní vyhlídkové věže, on sám se stal jejím ředitelem. Když po roce 1753 došlo k úpravě studijních řádů, vrátil se Stepling na místo ředitele matematických a fyzikálních studií na Karlo-Ferdinandově univerzitě. Přestal vyučovat podle Aristotela a do výuky zařazoval výsledky Newtona, Wolfa a Eulera. Jako jeden z mála jezuitů působících na Univerzitě zůstal Stepling ve svých funkcích i po zrušení jezuitského řádu v roce 1773. Zemřel v Praze dne 11. července 1778.

Vedle rozsáhlé vědecké činnosti v matematice (diferenciální a integrální počet, teorie čísel) a fyzice (elektřina, optika) se věnoval astronomii, a to zvláště ve vztahu ke geodetickým úlohám zpřesňování určování geografické polohy. V rámci

přírodovědných pozorování i jako doplněk astronomického programu klementinské observatoře zavedl systematická meteorologická pozorování a měření základních meteorologických prvků v roce 1752. Tak vznikl základ pro dnes velmi známou klementinskou řadu rekonstruovanou od roku 1775.

Tomáš Halenka

Z činnosti poboček v 2. pololetí 2016

Přednášky pobočky ČMeS v Hradci Králové:

10. 11. 2016 RNDr. Ladislav Metelka (ČHMÚ): Aktivity ČHMÚ v Antarktidě – měření ozonu a UV záření
8. 12. 2016 Předvánoční posezení spojené s promítáním fotografií

Přednášky pobočky ČMeS v Praze:

4.10.2016 Mgr. Aleš Urban, Ph. D., RNDr. Jan Kyseľý, Ph. D. (ÚFA AV ČR): Vliv extrémních teplot vzduchu na úmrtnost v ČR
18.10.2016 Mgr. Ondřej Lhotka, Ph. D. (ÚFA AV ČR, PfF UK), RNDr. Jan Kyselý, Ph. D. (ÚFA AV ČR): Horké vlny ve střední Evropě v kontextu změny klimatu
1.11.2016 RNDr. Radan Huth, DrSc. (KFG PfF UK, ÚFA AV ČR), Mgr. Kryštof Maryško (KFG PfF UK): Urychluje se oteplování v Evropě?
15.11.2016 Mgr. Zuzana Kluková, doc. RNDr. Tomáš Halenka, CSc., Mgr. Michal Belda, Ph. D. (KFA MFF UK): Euro-CORDEX a klimatická změna v Evropě
29.11.2016 RNDr. Martin Dubrovský, Ph. D. (ÚFA AV ČR): 21 let stochastického generování meteorologických dat
13.12.2016 Mgr. Petr Skalák (ČHMÚ Praha): EUMETNET a evropská spolupráce v klimatu (*S přednáškou byla spojena schůze pražské pobočky*)

Přednášky a akce pobočky ČMeS v Ostravě:

19. 9. 2016 Mgr. Ondřej Kosík (ČHMÚ Ostrava): Hydrologická část DBS Clidata a aplikace SOM Data (aktuální stav a vývoj)
10. 10. 2016 doc. RNDr. Jan Unucka, Ph.D. (ČHMÚ Ostrava): Historické náhony, jejich význam v krajině a možnosti jejich výzkumu
7. 11. 2016 Ing. Roman Voženílek (ČHMÚ/LMS Mošnov): Meteorologické zabezpečení horkovzdušných balónů
14. 11. 2016 Ing. Radim Pavlica (Horská služba Beskydy): Horská služba v Beskydech a zejména na Lysé hoře
21. 11. 2016 Dr. Ing. Martin Možný (ČHMÚ/observatoř Doksany): Dopady změny klimatu na české vinařství a chmelařství

Stanislava Kliegrová, Tomáš Halenka, Pavel Lipina

Nové Stanovy ČMeS

Letošní Valné shromáždění konané u v rámci výročního semináře ČMeS schválilo nově Stanovy, resp. rozsáhlejší úpravu původních tak, abychom vyhověli podmínkám existence vědeckých společností jako spolků dle nového Občanského zákoníku. V zásadě se tedy jednalo o technickou novelu, jejímž cílem nebyly nějaké zásadní změny, ale šlo o

to dostat naše pravidla do souladu s pravidly sdružování kodifikovanými v novém Občanském zákoníku.

Vedle čistě formálních úprav, mezi které jistě patří již zmíněné doplnění názvu o zkratku pro zapsaný spolek (z.s.), je asi nejzásadnější změnou nový způsob přijímání nových členů. Tuto pravomoc jsme v nových Stanovách přesunuli na výbor ČMeS, neboť přijímání členů do organizace s celoplošnou působností v pobočkách neodpovídá zcela litere nového Občanského zákoníku. Spíše by to navozovalo roli poboček jako tzv. pobočných spolků, které by podléhaly samostatné registraci, do čehož se nám samozřejmě nijak nechtělo.

Nutností bylo zavedení tzv. statutárního orgánu. Zde jsme zvolili kompromis mezi individuálním konceptem, kdy statutární orgán představuje předseda, a kolektivním, kdy by statutárním orgánem byl celý výbor (který by se zároveň tedy musel celý zapisovat do spolkového rejstříku) a zvolili jsme variantu sice kolektivní, ale pouze v rozsahu funkcí předsednictva, tedy předsedy, místopředsedy, hospodáře a vědeckého tajemníka.

Další nutná úprava spočívala ve specifikaci hlavní a vedlejší činnosti. Všechny naše aktivity spadají do hlavní činnosti, žádné vedlejší činnosti nedefinujeme, což nás sice zbavuje možnosti si nějakým způsobem přivydělávat, ale významně to zjednodušuje účetnictví apod.

Je třeba poznamenat, že v případě potřeby je možné o eventuelních úpravách zmíněných ustanovení dále diskutovat a eventuálně projednat a odsouhlasit jejich změnu. Samozřejmě to pak znamená vždy též provést příslušné změny i v rejstříku spolků, tak jako i při změně funkcionářů, např. po volbách. Nové Stanovy najdete na webu Společnosti.

Tomáš Halenka

EMS 2016 a 2017

V roce 2016 se uskutečnilo již 16. Výroční setkání EMS, hostitelem byla italská Unione Meteorologica del Friuli Venezia Giulia a konalo se ve dnech 12.-16. září 2016 v Terstu, spolu s 11. Evropskou konferencí aplikované klimatologie. Ústřední téma akce bylo Where atmosphere, sea and land meet: bridging between sciences, applications and stakeholders. Na akci bylo registrováno 637 účastníků z 45 zemí, takže to jistě byla úspěšná událost v historii akcí EMS. Jak ukazují statistické údaje, z České republiky bylo přítomno na této konferenci 21 účastníků. Podrobnější informace o programu lze nalézt na adrese <http://www.ems2016.eu/>, kde je také možno vedle záznamu z významných plenárních momentů akce (zahájení, úvodní přednášky, Silver Medal přednáška, ECAC symposium Climate Change – Adaptation and Mitigation: The Role of Climate Science and Services apod.) dostat se i k některým prezentacím, které byly poskytnuty autory. Rovněž si lze prohlédnout poster, který byl vyhodnocen v rámci soutěže o nejlepší poster, která je již tradiční součástí prezentace posterů.

V současné době se samozřejmě již připravuje další ročník. Ten se uskuteční ve dnech 4.-8. září 2017 v irském Dublinu, v kongresovém centru v kampusu dublinské univerzity. Bu-

de to již 17. Výroční setkání EMS a dochází na něm k spojení původně střídavého konání konferencí o aplikacích v meteorologii a konferencí aplikované klimatologie pod názvem Evropská konference pro aplikovanou meteorologii a klimatologii. Předpokládá se, že na této platformě budou výroční setkání EMS pokračovat trvale, což je docela samozřejmý vývoj, kdy se vždy jednotlivé konference aplikací v rámci programu výročního setkání doplňovaly s důrazem na opačné zaměření. Hlavním tématem v příštím roce bude Serving Society with better Weather and Climate Information. Zároveň dojde i restrukturalizaci jednotlivých proudů a sekcí, více podrobností na <http://www.ems2017.eu>. Sběr abstraktů příspěvků má být otevřen někdy začátkem února, lhůta pro jejich podání potrvá do konce dubna.

Zároveň si ještě dovoluji připomenout fotografickou soutěž EMS Europhotometeo'2016, která proběhla v r. 2016 a její výsledky včetně galerie snímků jsou zveřejněny na adrese http://www.emetsoc.org/awards/europhotometeo/europhoto_meteo16.

Tomáš Halenka

Organizační záležitosti z ČMeS

Žádáme členy ČMeS o včasnou úhradu členských příspěvků na rok 2017a to nejpozději do **30. června 2017**. Členský pří-

JUBILANTI 2017

85 let

Jitka Hrdá RNDr., CSc.
Milan Kuboš RNDr.

80 let

Václav Rezek RNDr.
Stanislav Šafář Ing.
Antonín Bukva RNDr., CSc.

75 let

Karel Hlavatý RNDr., CSc.
Ivan Obrusník Ing., DrSc.
Helena Vondráčková RNDr., CSc.

70 let

Miroslav Kolář RNDr., CSc.
Jaroslav Fišák Ing., CSc.

65 let

Jindřich Holub Ing.
Bohumila Procházková RNDr.

* PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 *

Výbor České meteorologické společnosti přeje členům a příznivcům společnosti příjemné a nerušené prožití Vánočních svátků a vše nejlepší do roku 2017.

* PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 * PF 2017 *

spěvek uhradte nejlépe bankovním převodem na účet ČMeS číslo: **1922595359/0800**. Pro identifikaci Vaší platby prosím uveďte Vaše členské číslo jako variabilní symbol platby nebo Vaše celé jméno do zprávy pro příjemce. Připomínáme, že základní výše členského příspěvku v roce 2017 zůstává na 300 Kč. Nevýdělečně činní členové ČMeS v důchodu, na rodičovské dovolené nebo studenti mají příspěvek snížený na 100 Kč.

Žádáme členy ČMeS, aby při změně bydliště či zaměstnání informovali o nových kontaktních údajích níže uvedené zástupce poboček společnosti. Rádi bychom rovněž požádali všechny členy společnosti o aktualizaci jejich e-mail adres a svolení k jejich přidání do e-mail konference ČMeS. Smyslem tohoto opatření je zajistit lepší informovanost členů o dění ve společnosti. Děkujeme za pochopení.

pobočka Brno: Mgr. Petr Štěpánek, Ph.D. (tel. 541421033, e-mail: petr.stepanek@chmi.cz)

pobočka Hradec Králové: Mgr. Stanislava Kliegrová, Ph.D. (tel. 495705020, e-mail: stanislava.kliegrova@chmi.cz)

pobočka Ostrava: Ing. Pavel Lipina (tel. 596900219, e-mail: lipina@chmi.cz)

pobočka Praha: doc. RNDr. Tomáš Halenka CSc. (tel. 221912514, e-mail: tomas.halenka@mff.cuni.cz) nebo Mgr. Petr Skalák (tel. 244032255, e-mail: skalak@chmi.cz)

Jaroslav Jež Ing.

Věra Kožnarová Prof. Ing., CSc.

Jan Maňák RNDr.

František Vavruška

60 let

Robert Piwko Ing.

Pavel Sedlák RNDr., CSc.

Miloslava Starostová RNDr.

55 let

Tatiana Čaňová

Svatava Kozlovská RNDr.

Stanislav Racko Mgr.

Pavla Skřivánková RNDr.

50 let

Michal Janouch Mgr., Dr.

Martin Novák Mgr.

Všem jubilantům blahopřejeme, s přáním hodně štěstí, pevného zdraví a úspěchů v dalších letech.

